

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27.06.1980, sp. zn. Cz 56/79, ECLI:CZ:NS:1980:CZ.56.1979.1

Číslo: 25/1982

Právní věta: Náležitostí dohody o hmotné odpovědnosti (§ 176 odst. 1 a 2 zák. práce), k jejíž platnosti je zapotřebí písemné formy, je její podpis. Vlastnoruční podpis takové dohody nelze nahrazovat mechanickými prostředky (např. podpisovým razítkem statutárního orgánu organizace). Písemná dohoda o hmotné odpovědnosti (§ 176 odst. 2 zák. práce) opatřená jen takovým podpisovým razítkem je tedy neplatná.

Soud: Nejvyšší soud ČSR

Datum rozhodnutí: 27.06.1980

Spisová značka: Cz 56/79

Číslo rozhodnutí: 25

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Forma právního úkonu, Náhrada škody zaměstnancem, Odpovědnost za schodek na svěřených hodnotách

Předpisy: 65/1965 Sb. § 176

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalující organizace se žalobou domáhala, aby žalovaným bylo uloženo nahradit podle podílů na ně připadajících schodek v celkové výši 15 497,- Kčs s přísl., který byl zjištěn v prodejně č. 08-128 za inventurní období od 12. 9. 1974 do 13. 2. 1975. V žalobě tvrdila, že žalované v uvedené době v prodejně pracovaly jako prodavačky (žalovaná V. K. jako vedoucí prodejny) a byly s nimi platně uzavřeny smlouvy o hmotné odpovědnosti.

Žalované navrhovaly zamítnutí žaloby a bránily se tím, že schodek vznikl bez jejich zavinění. Uváděly, že měly na pracovišti ztížené podmínky, spočívající zejména v nedostatku pracovních sil a nedůvěře ostatních pracovníků k výkonu práce vedoucí prodejny.

Okresní soud v Ostravě rozsudkem žalobě zčásti vyhověl a zčásti byla obžaloba zamítnuta, protože soud shledal zavinění žalující organizace v rozsahu 20 a za použití ustanovení § 183 zák. práce snížil výši náhrady u vedoucího prodejny a její zástupkyně o 20 a u ostatních žalovaných o 30 Tento rozsudek nabyl právní moci.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak že uvedeným rozsudkem byl ve výroku o povinnosti žalovaných zaplatit žalující organizaci

stanovené částky a ve výroku o zamítnutí žaloby porušen zákon.

Z odůvodnění:

V projednávané věci byl uplatněn nárok na náhradu škody z důvodu odpovědnosti za svěřené hodnoty převzaté žalovanými na základě dohod o hmotné odpovědnosti podle ustanovení § 176 a § 182 zák. práce. Z těchto ustanovení vyplývají určité požadavky pro uzavření a platnost dohod o hmotné odpovědnosti. Jednou z podmínek vzniku platné dohody o hmotné odpovědnosti je její písemná forma. Ustanovení § 176 odst. 2 zák. práce na nedodržení písemné formy tu výslovně váže neplatnost dohody (§ 242 odst. 2 zák. práce). Bylo proto povinností soudu v řízení zjišťovat a v rozsudku hodnotit, zda v daném případě měly uzavřené dohody o hmotné odpovědnosti potřebné náležitosti.

Soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku uvedl, že provedl důkaz smlouvami o hmotné odpovědnosti a dospěl k závěru, který zřejmě považoval za plně postačující pro platnost těchto dohod, že totiž žalované podepsaly smlouvu o hmotné odpovědnosti.

V té souvislosti je ovšem třeba mít na zřeteli, že podle ustanovení § 240 odst. 1 zák. práce je právní úkon projevem vůle směřující ke vzniku, změně nebo zániku práv a povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují. Právním úkonem ve smyslu tohoto ustanovení je tedy i dohoda o hmotné odpovědnosti, neboť tu jde o projev vůle, jímž organizace svěřuje pracovníkovi hodnoty k vyúčtování a pracovník se zavazuje svěřené hodnoty vyúčtovat s tím, že odpovídá za vzniklý schodek. Poněvadž dohoda je oboustranným projevem vůle, je nutno zjišťovat, zda náležitosti písemného projevu byly splněny nejen ze strany hmotně zavázaných pracovníků, nýbrž i ze strany žalující organizace.

Kdyby byl soud prvního stupně zkoumal obsah předložených dohod o hmotné odpovědnosti, byl by musel zjistit, že v dohodách uzavřených mezi organizací a žalovanými jsou v podpisové části dohod u razítka organizace pouze podpisové části razítka oprávněných statutárních orgánů družstva (tzv. faksmile).

Náležitosti písemného projevu vůle účastníků dohody o hmotné zodpovědnosti spočívají v tom, že se obsah tohoto právního úkonu uvede v příslušné listině. Přitom písemný projev vůle účastníků dohody nemusí být učiněn vlastnoručně; je proto běžné, že se tyto písemné dohody zhotovují mechanickými prostředky. Další pojmovou náležitostí písemné formy této dohody je však podpis umístěný na konci textu dohody o hmotné odpovědnosti, neboť teprve vlastnoručním podpisem na takové listině potvrzuje účastník jako subjekt právního vztahu, že se ztotožňuje s písemným projevem vůle obsaženým v jejím textu. Proto u dohody o hmotné odpovědnosti, u níž se vyžaduje podle ustanovení § 176 odst. 2 zák. práce pod sankcí neplatnosti písemná forma, nelze nahrazovat vlastnoruční podpis příslušného pracovníka organizace mechanickým prostředkem, jímž jsou v daném případě podpisová razítka statutárních orgánů žalující organizace. Takovéto dohody jsou z uvedených důvodů ve smyslu ustanovení § 242 odst. 2 zák. práce neplatné.

V dalším řízení bude proto třeba, aby soud vycházel u žalovaných, s nimiž byly uzavřeny neplatné dohody o hmotné odpovědnosti, z jejich obecné odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 172 a násl. zák. práce a v tomto směru provedl potřebné dokazování.

Poněvadž se soud prvního stupně nezabýval z hledisek shora uvedených a při posuzování odpovědnosti žalovaných vycházel z nesprávného závěru, že uzavřely platné dohody o hmotné odpovědnosti, porušil tím zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř. v souvislosti s ustanovením § 176 odst. 2 a § 242 odst. 2 zák. práce.